Pr. Serafim Rose: Sfantul Ioan Maximovici si influenta apuseana

Scrierile teologice ale Arhiepiscopului Ioan si problema "influentei apusene" in Teologia Ortodoxa

"Teologia cea de sus"

Astazi am sarbatorit praznicul Parintilor de la Sinoadele Ecumenice, care este in fiecare an in aceasta perioada dupa 16 iulie. Dupa cum ne spune slujba ce le este inchinata, acesti Parinti ai Sinoadelor Ecumenice sunt cei sapte stalpi de intelepciune pe care Hristos Dumnezeul nostru a intemeiat Biserica. Este foarte important pentru noi ca, intr-o asemenea zi, sa ne gandim ce este teologia. Mai intai de toate trebuie sa fim foarte constienti ca teologia nu este doar o chestiune a unor oameni care merg la scoala, care devin foarte intelepti in citirea Scripturilor si in scrierile Sfintilor Parinti, ca apoi - fie singuri sau impreuna cu altii - sa elaboreze foarte frumos si logic, ceea ce gandesc ei ca crede Biserica. Toate acestea sunt din punctul de vedere al unei intelegeri omenesti. Teologia este ceva mai inalt.

Un teolog foarte renumit al Bisericii de azi, din generatia veche - ce acum e pe cale sa dispara si al carei mesaj trebuie sa-l intelegem daca vrem sa ramanem ortodocsi - este Pr. Mihail Pomazanski din Jordanville. Fiind constient de toate dificultatile pe care le intampina Ortodoxia acum, de acei oameni ce cad in invataturi gresite si de toate aceste ispite ce ne asteapta, a zis: "Suntem in siguranta intr-un singur loc: slujbele bisericesti". Aceasta pentru ca intreaga noastra teologie este continuta in dumnezeiestile slujbe, ce au fost alcatuite de mari Parinti, ca Sfantul Ioan Damaschin si multi altii, inca din vremea acestor Sinoade Ecumenice cand intreaga invatatura dogmatica a Bisericii a fost foarte bine stabilita. Astfel, Parintele Mihail ne scrie ca dumnezeiestile slujbe sunt o garantie (a dreptei credinte, n. trad.), pentru noi in caz ca oamenii incep sa primeasca invataturi gresite.(Cu toate ca exista voci printre teologi care spun ca nu numai limbajul cartilor de cult trebuie actualizat, ci insusi continutul acestora trebuie schimbat in ce priveste numele unor eretici condamnati in ele, n. trad.). De asemenea, in aceeasi scrisoare, aminteste in special Condacul catre acesti Parinti. Acest condac, ce este repetat si cu alte ocazii cand sunt praznuiti Sfintii Parinti, suna astfel:

"Propovaduirea Apostolilor si dogmele Parintilor au intarit Bisericii o singura credinta, care, purtand haina adevarului, cea tesuta din teologia cea de sus, drept indrepteaza si slaveste taina cea mare a dreptei cinstiri de Dumnezeu".(Vezi Mineiul pe Iulie, ziua a saisprezecea, n. trad.)

Vedem aici ca teologia este ceva ca o haina tesuta de sus: "O haina a Adevarului tesuta din teologia cea de sus". Aceasta este, cu siguranta, o conceptie despre teologie cam diferita de acele cursuri simple de ceea ce se numeste teologie. Teologia - cunoasterea lui Dumnezeu, stiinta lui Dumnezeu - este ceva ce vine de sus prin inspiratie dumnezeiasca. Cand Sfintii Parinti se aduna la Sinoade si Duhul Sfant este cu ei, acele lucruri pe care ei le condamna, le definesc si le hotarasc nu sunt simple expresii ale intelepciunii omenesti, ci sunt ceva ce vine de sus.

Teologia Arhiepiscopului Ioan

Avem in vremea noastra, foarte aproape de noi, pe cineva care este teolog exact in acest fel: Arhiepiscopul Ioan Maximovici, care, prin harul lui Dumnezeu, ne-a fost daruit in aceste vremuri din urma. (Sfantul Ioan Maximovici, Facatorul de Minuni (1896-1966) a fost proslavit de Dumnezeu cu moaste intregi, aflate astazi in catedrala "Bucuria tuturor celor necajiti" din San Francisco. Era inrudit cu Sfantul Ierarh Ioan (Maximovici) de Tobolsk (1651-1715). Sfantul este de asemenea si mare facator de minuni, o parte dintre acestea fiind descrise in doua carti aparute si in limba romana. A fost canonizat de Biserica Ortodoxa Rusa din Diaspora in anul 1994, n. trad.). La el gasim foarte multe lucruri ce ne ajuta sa ramanem crestini ortodocsi adevarati chiar si in vremurile foarte dificile ce ne asteapta. Vedem in el un om sfant, un ascet cu o pravila de rugaciune si de ajutorare a celorlalti si chiar de neodihna. Acest fapt este extrem de inalt si inaltator; chiar daca noi insine nu facem acestea, totusi vedem in el un exemplu plin de inspiratie despre cum traieste un Sfant Parinte in zilele noastre. Continuam sa gasim noi comori in el, aspecte ce nu au fost prea mult discutate in trecut. Si acum am ajuns la cea de-a zecea pomenire a adormirii sale, pe care am cinstit-o cu mai putin de o luna in urma. Se intampla de asemenea ca aceasta sa fie si a 50-a aniversare de cand a devenit preot si monah. Deci se cuvine a gasi acum o alta comoara a sa: comoara scrierilor sale teologice, care pana acum au fost foarte putin cunoscute, chiar si in ruseste. Am reusit sa adunam cateva din scrierile lui, de fapt doar putine; si vedem ca, intr-adevar, desi nu este cinstit ca fiind un mare teolog, este de fapt un teolog mult mai mare decat multi dintre oamenii ce sunt slaviti ca fiind teologi. Dar el este un teolog exact in sensul teologiei celei de sus si nu doar al lectiilor de scoala sau academice, cum le numim noi. Din aceasta putem afla ceva foarte important despre cum sa fim si sa ramanem crestini ortodocsi constienti si adevarati si cum sa transmitem bogatiile traditiei Ortodoxe, ce este amenintata sa se piarda de pe fata pamantului.

In ce priveste formatia sa teologica, Arhiepiscopul Ioan, cand era in Serbia, dupa ce a terminat facultatea de drept, a urmat obisnuita academie teologica si a primit ceea ce noi numim titlul de doctor in teologie; aceasta inseamna ca a trecut prin toate cursurile si stie deci totul despre chestiunile, problemele teologice s.a.m.d. In spatele acesteia, se afla, totusi, ceva mult mai important pentru un teolog adevarat - si printr-un adevarat teolog intelegem pe cineva care vorbeste cu adevarat cuvintele lui Dumnezeu, nu doar repeta ceea ce gaseste in carti. Adica, era dintr-o familie foarte evlavioasa, el insusi fiind foarte evlavios din copilarie. Avea experienta Sfintei Rusii dinainte de revolutie, mergea la manastiri, cinstea icoanele facatoare de minuni, cinstea pe sfinti si pe oamenii duhovnicesti, citea Vietile Sfintilor si a fost patruns de aceasta intreaga atmosfera in Rusia, fapt ce era inca posibil atunci pentru oamenii evlaviosi. Pentru aceasta a devenit mai tarziu un asa de mare teolog si un asa de mare sfant.

In afara de aceasta, vedem ca a existat o persoana care l-a inspirat, desi nu in sensul in care am spune azi ca l-a "influentat" (adica, nu putem spune ca aceasta persoana a influentat aceasta sau aceea, ci mai degraba l-a inspirat pe Arhiepiscopul Ioan sa fie in intregime in Biserica si sa fie un teolog). Aceasta persoana a fost Mitropolitul Antonie Hrapovitki (1864-1934). A fost primul intaistatator al Bisericii Ruse din Exil, un mare ierarh al ultimelor zile ale vechii Rusii si o foarte importanta personalitate istorica a zilelor noastre, atat atunci cat si acum. Era cunoscut pentru vorbirea sa libera, pentru marea sa indrazneala si pentru ca nu era prea politicos cand era vorba de probleme importante ale Bisericii. Era un luptator foarte constiincios pentru cele mai bune

traditii ortodoxe. Accentua mereu nevoia de a ne "intoarce la Sfintii Parinti", pe care bineinteles ca Arhiepiscopul Ioan a urmat-o intru totul; si vorbea de asemenea si despre teologia ortodoxa ca fiind foarte mult legata de viata duhovniceasca si morala ca opozitie fata de acea teologie invatata simplu in scoala si apoi repetata.

Scrierile Mitropolitului Antonie sunt, totusi, destul de diferite de cele ale Arhiepiscopului Ioan, pentru ca Mitropolitul Antonie era implicat foarte mult in lumea academica. Era conducatorul mai multor academii teologice si trebuia sa fie mereu constient de problemele timpului sau. Trebuia sa stie ce gandeau niste oameni ca tolstoistii - oameni care incercau sa submineze credinta in Dumnezeu si in Biserica - si se gandea mereu cum ar putea sa transmita mesajul Ortodoxiei unor asemenea oameni. Scria mereu lucrari despre teologia ortodoxa, fiind el insusi foarte legat de problema prezentarii Ortodoxiei oamenilor care erau departe de ea. Astfel, gasim ca scrierile sale sunt de fapt mult mai putin sugestive decat cele ale Arhiepiscopului Ioan, despre care vom vorbi acum.

Echilibrat intre extreme

Lucrarile teologice ale Arhiepiscopului Ioan sunt destul de putine ca numar. Nu le-am gasit inca pe toate pentru ca nu sunt inca adunate intr-un singur loc. Se afla in reviste vechi, de obicei reviste bisericesti care aveau o circulatie foarte restransa si care acum sunt aproape toate pierdute. Unele sunt din vechile reviste bisericesti din Iugoslavia anilor 1920 si '30; altele sunt din propriile sale mici periodice din China si America. Am gasit printr-o pura intamplare, un articol lung - bineinteles ca prin harul lui Dumnezeu l-am gasit - ce a fost tiparit la Varsovia in 1930 si din care probabil n-au mai ramas decat cateva copii. Multe dintre scrierile sale sunt articole foarte scurte - predici foarte adanci - dar are si mai multe articole lungi - de 20, 30, 40 de pagini - ce sunt foarte importante. A scris impotriva ereziei lui Bulgakov si a sofiologiei. A scris despre Maica Domnului intr-un tratat pe care il traducem pentru un nou numar din "Cuvantul Ortodox". (Lucrare tradusa si in limba romana cu titlul "Cinstirea Maicii Domnului in traditia ortodoxa", trad. de Cristian Maxim, Editura Icos, Cluj -Napoca, 2000, n. trad). A scris de asemenea despre Sfanta Rusie, Noii Mucenici, Biserica - Trup al lui Hristos, insemnatatea diasporei ruse, monarhia ortodoxa si multe alte asemenea teme.

Din scrierile sale teologice vedem ca Arhiepiscopul Ioan era destul de diferit de Mitropolitul Antonie. Principala caracteristica pe care o putem desprinde din scrierile sale teologice este libertatea. Este intru totul adancit in traditia ortodoxa si este el insusi un izvor de adevarata teologie ortodoxa. Nu are nici un fel de influente straine sau vreo supraaccentuare a unei parti a traditiei din pricina vreunei controverse. El devine astfel foarte valoros ca autoritate in discutiile ce se poarta in limba engleza despre asa zisa influenta apuseana asupra teologiei ortodoxe din ultimii 700 de ani. De exemplu, intr-un articol pe care l-a scris despre iconografie, afirma adevaratul stil ortodox iconografic, dar in acelasi timp nu este prea mahnit de icoanele in stil apusean, atata timp cat sunt in anumite limite si au fost binecuvantate sa se afle in Biserica.

A scris de asemenea despre o intrebare: "Pentru ce s-a rugat Hristos in Gradina Ghetimani?" Aici vedem cum a reusit sa se descurce cu un subiect care la vremea aceea era foarte controversat. Devenise controversat

deoarece dascalul sau, Mitropolitul Antonie opunandu-se la ceea ce el numea: interpretarea scolastica a "rasplatirii facute unui Dumnezeu jignit", a mers putin prea departe in directia opusa si astfel a pus un accent prea mare pe semnificatia rugaciunii lui Iisus Hristos din Gradina Ghetimani, ca si cum aceasta ar fi fost cea mai importanta parte a rascumpararii noastre, iar Crucea a fost cumva subestimata. Aceasta se intampla adesea cand cineva este implicat in polemici cu argumente cu alti teologi. Unii merg putin prea departe intr-o parte si ca o contracarare a acestui fapt celalalt merge prea departe in cealalta parte. Arhiepiscopul Ioan avea un foarte bun echilibru in acestea, ceea ce arata cat de sanatos era punctul sau de vedere si cum nu cadea in nici un fel de extreme. A luat partea cea mai buna din invatatura Mitropolitului Antonie despre acest subiect - dragostea compatimitoare a Domnului Iisus Hristos pentru intreaga omenire - si in acelasi timp a corectat cateva dintre greselile pe care le avea Mitropolitul Antonie in articolul sau. De exemplu, Mitropolitul spunea ca este necuviincios din partea noastra sa gandim ca Domnului Iisus Hristos I-ar fi fost frica de suferintele ce-I stateau inainte, pe cand majoritatea Sfintilor Parinti vorbesc exact despre acest punct: prin aceasta se dovedeste natura umana a lui Iisus Hristos, ca Ii era teama de suferintele ce aveau sa vina. Deci Arhiepiscopul Ioan a corectat aceasta si a aratat de asemenea si partea buna a invataturii Mitropolitului Antonie despre iubirea compatimitoare. Oamenii vorbeau una si alta, unii aparand un punct de vedere, altii aparandu-l pe celalalt, iar Arhiepiscopul Ioan l-a discutat fara sa faca din el nici un fel de controversa. De fapt, citindu-i articolul, n-ai ghici niciodata ca era vreo controversa. Aceasta arata cat de echilibrat era.

"Influenta apuseana"

La fel a fost si cu problema "influentei apusene", despre care Mitropolitul Antonie a vorbit, de asemenea, mult. Este foarte important pentru noi sa aflam exact ce inseamna aceasta, deoarece este adevarat ca, pentru mai multe sute de ani, in Biserica Ortodoxa au existat imprumuturi in scrierile teologice, din apus, de la romano-catolici. Unii oameni vorbesc putin prea mult despre influenta apuseana; merg prea departe si vor sa arunce tot din ultimii 700 de ani. Bineinteles ca asa ceva este gresit. Dar la Arhiepiscopul Ioan observam ca, la fel cum era foarte echilibrat fata de Mitropolitul Antonie cand au fost proteste impotriva invataturii lui, tot asa echilibrat era si in ce priveste problema influentei apusene.

Odata noi insine l-am intrebat pe Arhiepiscopul Ioan despre problema invataturii Mitropolitului Antonie si in felul sau aparte, a dat din mana spunand, "Este nesemnificativa". Cu alte cuvinte, aceasta invatatura are parti foarte importante si daca sunt greseli in ea, este un fapt secundar, neimportant.

Arhiepiscopul Ioan a avut aceeasi atitudine si fata de un alt mare ierarh din teologia ortodoxa: Mitropolitul Petru Movila, (canonizat de Biserica Ortodoxa Romana in anul 2002, n. trad), care a trait in secolul al XVII-lea, in acelasi timp cu Sfantul Iov de la Pociaev, in vestul Rusiei. Mitropolitul Petru era acuzat ca este prea influentat de apus; iar unii chiar vroiau sa-l elimine de tot, spunand ca nu e ortodox. Arhiepiscopul Ioan, avea, totusi, mare evlavie la el si putem vedea in aceasta atitudine un aspect foarte important despre intreaga problema a influentei apusene.

Problema influentei apusene a patruns in Biserica dupa Sinodul de la Florenta din 1439. Atunci a fost o vreme cand, pentru motive politice, teologii bizantini au mers in apus si au capitulat; adica au cedat in fata invataturii romano-catolice si au acceptat anumite invataturi care nu erau ortodoxe. Au semnat cu totii Unirea cu Roma - toti cu exceptia marelui stalp al Ortodoxiei, Sfantul Marcu al Efesului. Dupa aceasta au urmat timpuri foarte grele pentru Biserica.

Noi, studiem acum aceste fapte dupa 500 de ani. Putem vedea ca aceasta falsa unire a fost bineinteles respinsa si ca Biserica Ortodoxa nu a acceptat-o. Dar la vremea aceea si o perioada destul de indelungata dupa aceea - peste o suta de ani - problema Unirii de la Florenta a fost una foarte dificila pentru Biserica. In Rusia, imediat ce Mitropolitul Isidor s-a intors si a zis, "Am semnat Unirea", l-au dat afara. A venit la Biserica si Tarul insusi era acolo. "Ce-ai facut?" a zis tarul. "Ai semnat Unirea cu Roma?" - si l-au bagat la inchisoare si au respins total Unirea. A trebuit sa se reintoarca in apus, scapand prin Polonia si in cele din urma a ajuns cardinal in Biserica romano-catolica, un apostat de la Ortodoxie.

Sfantul Marcu al Efesului, pe de alta parte, a respins Unirea, mai intai in apus si apoi in Grecia; si cand s-a intors a adunat in jurul lui oameni care erau de asemenea impotriva Unirii. Apoi, la numai 15 ani dupa Sinodul de la Florenta, prin judecatile lui Dumnezeu - si foarte probabil tocmai pentru ca fusese acceptata Unirea - a cazut Constantinopolul. Dupa aceasta a fost patriarh Ghenadie, un ucenic al Sfantului Marcu al Efesului, care a respins Unirea; dar, pentru multa vreme, a existat multa confuzie in Biserica Greaca. Exista o carte intreaga pe acest subiect, a lui Timothy Ware (P.S. Kallistos), numita Eustratios Argenti (Oxford, 1964), ce discuta atitudinea grecilor fata de Roma tocmai in aceste secole dupa 1450. Vedem ca era mare confuzie in Grecia: daca catolicii sunt parte a Bisericii sau nu. De multe ori episcopii ortodocsi chemau franciscani sau iezuiti sa predice in bisericile lor. Romano-catolicii si ortodocsii aveau chiar slujbe in aceleasi biserici, desi, in multe locuri din Grecia, aveau altarul intr-un loc separat. In mod clar, ei nu prea stiau daca au acceptat sau nu Unirea. Erau multi care se impotriveau cu putere, dar altii ziceau "Pai, am semnat actele; toti au semnat, si Patriarhul a semnat, si Imparatul. Nu suntem indatorati?"

In Grecia aceasta problema era mult mai grava decat in Rusia, dar acelasi lucru s-a intamplat si in Rusia. In partea vestica a Rusiei au venit misionarii latini si au incercat sa atraga oamenii spre a deveni romano-catolici. De aici a pornit problema influentei apusene in Rusia.

Aceasta situatie deja continua de 100 de ani si mai bine, cand, la sfarsitul secolului al XVI-lea, latinii au mai facut o unire, de data aceasta in partea vestica a Rusiei: Unirea de la Brest-Litovsk, impotriva careia a luptat Sfantul Iov de la Pociaev. In mod vadit, incercau sa cucereasca intregul Rasarit. Se foloseau de confuzia oamenilor din Grecia (daca sunt sau nu in unire) ca de o sansa de a-si instala proprii lor misionari, de a-si aseza proprii episcopi in orasele grecesti, ca apoi sa preia, de fapt, intregul Rasarit, incepand cu Grecia si mergand spre Rusia.

Acestea au fost vremuri foarte grele pentru Ortodoxie. Marii Parinti stiau ca romano- catolicii au luat-o razna in doctrina lor si s-au despartit de Biserica si totusi era si propaganda aceasta de a face parte din Biserica Latina, ca si cum papa ar fi fost conducator intre episcopi. In acelasi timp, in Apus a aparut ceea ce numim noi azi

"Renastere": o intreaga miscare culturala care, bineinteles, ca in mare parte, era o revigorare a vechilor idei pagane. Intreaga semnificatie a Renasterii poate fi probabil insumata ca fiind o continuare a miscarii scolastice timpurii din Apus. Adica era caracterizata printr-o dezvoltare a intelepciunii lumesti, a ceva ce nu este necesar pentru mantuirea sufletului. Atunci, stiinta - a invata despre natura - a inceput sa aiba importanta pe care o are azi, limbile au inceput sa fie studiate, erau facute traduceri si vechii clasici greci si latini erau reintorsi din uitare, ei fiind foarte putin studiati in secolele timpurii dupa caderea Greciei si Romei. Nivelul de invatatura a crescut: oamenii au devenit mai constienti de istoria lumii, de stiinta si de intelepciunea lumeasca in general.

Prin ea insasi aceasta intelepciune lumeasca nu are importanta; dar odata ce cineva patrunde in ea, acela capata o anume atitudine a mintii. Aceasta atitudine nu este in ea insasi ostila mantuirii, dar trebuie inteleasa corect pentru a afla cum poate cineva sa-si mantuiasca sufletul daca o are. De fapt, in secolul XX, aceasta miscare culturala apuseana a invadat intreaga lume. Oricine vine la Ortodoxie azi, probabil cu exceptia unor triburi din Uganda si Kenya, este implicat in aceasta problema de a sti cum sa-ti mantuiesti sufletul odata ce ai devenit intelept lumeste si sofisticat, stiind despre istoria lumii, stiinta, etc.

Dand raspuns pentru credinta noastra

In secolul XVII, atat in Rusia cat si in Grecia, educatia ortodoxa era la un nivel foarte scazut. In acea vreme erau oameni precum Mitropolitul Petru Movila care au vazut ca, in aceasta asa-zisa intelepciune, aceasta cunoastere, aceasta "educatie de nivel universitar" venita din apus era un mare pericol pentru Ortodoxie, deoarece oamenii ortodocsi obisnuiti erau foarte simpli.

Sfantul Apostol Petru ne spune in Epistola sa ca trebuie sa fim gata sa dam raspuns celor ce ne intreaba despre credinta noastra. (I Petru 3, 15) Astfel, o persoana simpla, ce crede Ortodoxia in felul in care a mostenit-o, nu prea e capabila sa aiba un raspuns atunci cand cineva foarte destept si sofisticat il intreaba tot felul de lucruri despre Credinta - si nu neaparat cu o intentie rea.

Am avut un exemplu chiar in mica noastra discutie de ieri. Am citit in Vietile Sfintilor ca a venit un balaur si a inceput sa ispiteasca pe sfant, precum la Sfanta Marina sau Sfantul Ioan Mult-patimitorul. Ce trebuie sa credem noi despre aceasta? Citeste acest text unor oameni ce traiesc aici in Platina sau in San Francisco sau oriunde in lumea moderna si care n-au fost crescuti total in duhul evlaviei Ortodoxe si vor avea tendinta sa rada de tine. Incerci sa le dai o explicatie: "Pai, erau cu adevarat balauri", si ei zic: "Hai, nu ne pacali, inventezi tu. Asta e superstitie. Vrei sa spui ca tu inca mai crezi asta?" Ce le raspunzi? Sau daca vreun copil de-al tau citeste acasa viata unui sfant si apoi se duce la scoala si vorbeste despre ea, oamenii vor rade de el cu gura pana la urechi. "Vrei sa spui ca tu chiar ai citit povestioarele alea naive?" vor zice. "Balauri aparand intr-un nor de fum?" In Vietile Sfintilor, parul Sfintei Marina si barba Sfantului Ioan Mult-patimitorul sunt cu adevarat parlite de balaur cu focul ce iese din gura sa. Cum trebuie inteleasa aceasta? Sfanta Marina era la inchisoare; cum a trecut balaurul de paza, cum a trecut de usa incuiata? Ce se intampla acolo? In primul rand, exista balauri? Daca esti prea simplu in credinta ta, vei zice, "Pai, cred, pentru ca asta e ceea ce am mostenit de la Sfintii Parinti". Iar ei vor zice: "Da, asa e, dar tu trebuie sa aduni scrierile Sfintilor Parinti, sa le corectezi si sa arunci asemenea chestii

din ele". Si de fapt, daca ne uitam la Biserica Romano-catolica de azi, vom vedea ca exact asta fac. Ei cred ca Sfantul Nicolae sau Sfantul Gheorghe nici nu exista; i-au aruncat afara pentru ca spun ca asta e superstitie.

De aceea, odata cu venirea educatiei apusene, exista pericolul ca Ortodoxia va fi atat de simpla si primitiva incat nu va sti sa raspunda despre ea insasi. Astfel, va exista doar o insula de oameni care vor zice simplu, "Cred, pentru ca asa am mostenit"; iar oamenii care au o educatie apuseana nu vor putea crede. Vedem deci, ca este nevoie sa intelegem ce este aceasta problema a educatiei apusene, pentru a le putea raspunde cu propriile lor argumente si pentru a le spune exact ce se intampla.

De fapt, chiar avem argumente. Exista oameni care au citit Vietile Sfintilor si le cred pentru ca asa le-au mostenit de la Sfintii Parinti, dar care in acelasi timp au trecut prin universitate si inteleg ce se petrece in mintea apuseana. De fapt, dupa cum am spus, orice ortodox de azi are o minte apuseana. E clar ca nu a scapat nici unul, poate doar cativa tarani de undeva, care au o mentalitate simpla. Majoritatea oamenilor ortodocsi de azi - din Grecia, din Uniunea Sovietica, din toate acele tari din spatele Cortinei de Fier, sau din Orientul Apropiat - au fost infectati de aceasta educatie apuseana - si de aceea trebuie sa avem un raspuns la acest nivel.

Exact acest lucru s-a intamplat in Rusia. Existau oameni ce vedeau foarte departe, precum Mitropolitul Petru Movila, care au vazut ca nu le putem raspunde decat daca mai intai invatam ce stiu ei. Cand a devenit Mitropolit al Kievului, a observat ca aici erau scoli foarte simple - scoli greco-slavone - ce invatau traditia simplu, asa cum au mostenit-o, fara sa poata raspunde la intrebarile oamenilor care erau invatati in stiintele apusene. De aceea a zis ca trebuie sa existe o scoala latina. Oamenii au devenit deodata ingroziti si au zis: "Asta e ceva strain, e din afara traditiei noastre". Iar raspunsul sau a fost: "Nu! Trebuie sa aflam ce stiu ei ca sa le putem raspunde". Astfel, a infiintat intentionat o scoala latina si, pentru un secol si mai bine, invatamantul teologic din Rusia se facea aproape numai in limba latina, toate cartile fiind in latina. Bineinteles ca exista si aici pericole. Trebuie sa fi capabil sa distingi ce este Ortodoxie adevarata si unde s-au impotmolit latinii in propriile lor invataturi. La aceea vreme nu era asa de rau cum e azi, pentru ca azi latinii au luat-o cu totul razna, in vreme ce atunci inca mai pastrau cate ceva din ce era inainte de Schisma. De aceea, cineva care are prudenta si discernamant poate citi aceste texte si poate afla unde au dreptate si unde gresesc si le poate folosi in mod corespunzator.

Au fost cazuri cand Mitropolitul Petru a folosit fraze care veneau direct de la latini si nu se aflau la Parintii dinainte. In asemenea cazuri nu trebuie sa ne suparam prea tare. Se intampla ca traditia Ortodoxa este Traditia Adevarului si de aceea, insasi aceasta Traditie corecteaza eroarea, oricand o afirmatie exagereaza sau deviaza. Catehismul Mitropolitului Petru Movila, de exemplu, a fost mai tarziu corectat de un teolog grec. Dupa aceea a fost corectat chiar si mai mult in Rusia de Mitropolitul Platon si in cele din urma de Mitropolitul Filaret al Moscovei, marele ierarh care a eliminat invatamantul teologic in limba latina. Mitropolitul Filaret a trait la inceputul secolului al XIX-lea, deja doua secole mai tarziu. Atunci invatatura apuseana fusese deja asimilata si nu mai era necesar sa aiba totul in latina. Rusii aveau cartile lor in ruseste, nivelul educatiei fusese mult ridicat, iar oamenii care mergeau la seminariile Ortodoxe sau la academiile teologice stiau la fel de multe despre toata aceasta invatatura apuseana ca si cei din apus. De aceea venise vremea ca ortodocsii din Rusia sa renunte a mai invata in latina si sa inceapa sa invete in ruseste.

Aceasta, deci, a fost marea misiune a Mitropolitului Filaret al Moscovei; sa zica: "Nu mai suntem in vremurile in care noi sa avem nevoie sa mai fim atat de dependenti de invatatura apuseana intr-o limba apuseana. Sa avem acum totul in propria noastra limba si sa ne straduim sa o curatam de tot ce nu e cum trebuie". Prin acest proces au fost eliminate anumite cuvinte care nu erau rele in mod special prin ele insele, dar nu erau exact in conformitate cu vocabularul patristic.

Astazi avem o situatie in care Ortodoxia, fiind trecuta prin aceasta invatatura apuseana, este capabila sa raspunda oamenilor din apus cu propriile lor argumente. Adica, suntem la fel de sofisticati ca si ei; suntem la fel de "la curent" cu stiinta moderna si invatatura moderna; si nu vom mai fi in pozitia taranului care pur si simplu nu stie ce sa spuna atunci cand cineva incepe sa critice balaurii.

Din contra, acum o persoana care citeste istoriile despre balauri va fi foarte pregatita in a cauta invatatura patristica in aceasta privinta: cum se face ca un demon care este imaterial poate parli o barba. Stim ca, dupa Sfantul Macarie cel Mare si alti Parinti, diavolul nu este in intregime imaterial. Numai Dumnezeu este imaterial; iar demonii si ingerii au trupuri adevarate, chiar daca sunt cu mult mai putin grosiere decat ale noastre. Acesta a fost si cazul cu acei balauri care au torturat-o pe Sfanta Marina si pe Sfantul Ioan Mult-patimitorul. Nu erau fiare, ci erau demoni ce luasera forma pentru a-i inspaimanta pe asceti. Stim aceasta din mai multe motive, mai ales datorita faptului ca atunci cand Sfantul facea semnul crucii sau se ruga, balaurii disparea. Este clar ca aceasta era o aparitie a demonilor.

Mai sunt si alte cazuri precum cel al Sfantului Gheorghe in care se pare ca a fost implicat un balaur adevarat, un fel de fiara adevarata. Astfel de fiare au existat; de fapt exista chiar date despre ei. Chiar recent - acum 30 de ani in Monterey - a fost trasa la mal o asemenea fiara: era foarte neobisnuita, semanand cu ceea ce am putea numi "un monstru marin". Aceasta este o alta chestiune, cand sunt chiar fiare adevarate care nu dispar cand faci semnul crucii si cand chiar le tragi trupurile pe strazi precum a facut Sfantul Gheorghe.

Exista bineinteles, si multe alte privinte in care trebuie sa stim cum sa interpretam ceea ce am mostenit de la Sfintii Parinti. Putem face asta tocmai stiind ce gandesc oamenii sofisticati din apus.

Aceasta a fost de fapt pozitia Mitropolitului Petru Movila, care, in ciuda unor expresii care au fost corectate mai tarziu si nu au fost acceptate, este, in mare, un foarte mare Parinte. Ne-a transmis Ortodoxia si a ajutat Ortodoxia sa se apere singura impotriva ereticilor care incercau sa ia Ortodoxia de la noi si sa o plaseze in intregime sub influenta Apusului latin si a intelepciunii lumesti. Datorita unora precum Mitropolitul Petru Movila putem noi astazi sa ne impotrivim acestor apuseni cu propriile lor argumente.

Surse straine pentru mantuirea sufletelor

La fel, observam aceasta chestiune a asa-zisei influente apusene intr-o serie de carti ce au fost adaptate de Parinti Rasariteni, greci sau rusi, dupa surse apusene. De exemplu, deja la 150 de ani dupa Petru Movila, avem in Grecia pe marele Parinte Sfantul Nicodim din Sfantul Munte, care a preluat mai multe carti direct din apus, in special cea numita "Razboiul Nevazut". (Sfantul Nicodim a trait intre anii 1749-1809 fiind contemporan cu Sfantul Ierarh Macarie al Corintului: 1731-1805, n. trad). Unii oameni inca critica aceasta spunand: "De ce trebuie sa iei carti din Apus cand noi avem cartile noastre in Rasarit?" Trebuie sa intelegem deci, care este semnificatia acestui gest. Este putin diferita fata de situatia lui Petru Movila, deoarece Sfantul Nicodim lua ceva, special pentru scopuri duhovnicesti. Ratiunea acestei fapte era ca Sfantul Nicodim se ingrijea foarte mult de cum sa prezinte traditia si spiritualitatea Ortodoxa unor oameni care deja erau departe de vechea traditie a evlaviei. Acestia aproape pierdusera mireasma Ortodoxiei. Unei persoane care nu e prea constienta de limbajul ortodox duhovnicesc sau de viata duhovniceasca nu-i poti da dintr-o data "Scara" Sfantului Ioan. Stim oameni care o iau, o citesc si zic: "O, asta-i pentru calugari. E prea avansata. N-o pot intelege". De aceea, trebuie sa existe pentru ei ceva mai pentru nivelul lor, mai de "ABC". Deja au fost corupti de educatia apuseana, deci trebuie sa le dai ceva putin mai elementar. Astfel, in mod special, Sfantul Nicodim a luat din Apus o carte ca "Razboiul Nevazut", (Carte scrisa de italianul Lorenzo Scupoli (1530-1610) si aparuta la Venetia in 1589 cu titlul "Razboiul spiritual" - n. trad), care in mare nu e o carte rea, pe care in plus a corectat-o, eliminand tot ce era latin si a introdus lucruri ortodoxe. Mai tarziu, episcopul Teofan Zavoratul din Rusia a facut ceva mai mult, prezentand aceasta carte ca fiind excelenta pentru calauzirea duhovniceasca, in mod special pentru nivelul elementar. Acest fel de carte nu a aparut in vremurile vechi deoarece cei de atunci nu erau corupti ca noi cei de azi. O carte ca "Razboiul Nevazut" este pentru noi cei de azi care suntem corupti. Trebuie sa ne intoarcem la izvoarele noastre, iar aceasta carte ne ajuta tocmai pentru a ne intoarce spre ele. Aceasta, deci, ne ajuta sa avem o imagine mai echilibrata a intregii probleme a influentelor apusene.

Un caz similar a aparut atunci cand Sfantul Macarie al Corintului, un prieten al Sfantului Nicodim, a scris o carte despre Impartasirea deasa. Datorita neglijentei in viata duhovniceasca, in acea vreme, atat in Grecia cat si in Rusia, era obiceiul de a primi Impartasania foarte rar, adica o data pe an, sau alte variante minime. Bineinteles, aceasta nu era prea bine; reprezenta un minim de viata duhovniceasca. Stim ca toti Sfintii Parinti din toate timpurile au incurajat primirea Sfintei Impartasanii mult mai des decat atat. Aceasta nu inseamna neaparat mereu sau in fiecare zi, dar mai des decat o data pe an. De fapt, desi depinde de fiecare parinte duhovnicesc cat de des ii da binecuvantarea cuiva sa se impartaseasca, este adevarat ca orice preot din zilele noastre care se ingrijeste de incurajarea vietii duhovnicesti, va incuraja oamenii sa primeasca Impartasania la toate Marile Praznice si de mai multe ori in timpul posturilor, ceea ce inseamna destul de des.

Astfel se intampla ca toata aceasta idee a impartasirii dese a aparut in Apus. In 1640, un om din Franta pe nume Ardenon a scris o carte numita "Despre deasa impartasire" ce prezinta scrierile Sfintilor Parinti pe acest subiect. In mare nu este o carte rea. Poate ca se afla unele lucruri in ea ce sunt spiritualitate catolica pura, dar sunt si cateva capitole bune care sunt citate clare din Sfintii Parinti despre primirea Sfintei Impartasanii.

Cam in aceeasi perioada, in Spania, cineva pe nume Miguel de Molinos (1640-1696; Cleric romano-catolic, fondatorul miscarii quietiste, condamnat de papa Inochentie al XI-lea. A scris despre impartasania deasa cartea cu titlul: "Scurt tratat despre impartasirea zilnica", aparuta la Venetia in anul 1687. Tot aici a tiparit si Sfantul Nicodim Filocalia in anul 1782 si deci se poate ca aici sa fi gasit cei doi si cartea lui Molinos, n. trad) a scris si el despre Impartasirea deasa. Este foarte probabil, desi nu o putem dovedi chiar acum, ca Sfantul Macarie sa fi citit

una sau ambele carti si chiar sa fi tradus capitole intregi din ele pentru cartea lui. Nu trebuie oricum sa ne suparam prea tare ca poate a luat o practica spirituala apuseana, daca realizam ca Sfantul Macarie adapta din Apus ceva ce poate fi important pentru noi in starea noastra corupta; de aceea nu e nimic gresit in acest lucru. De fapt, aceasta este ceea ce am putea numi o adevarata intelepciune teologica: cand nu ne temem de ceva strain doar pentru ca e strain. Cineva poate lua ceva strain, avand o intelepciune mai inalta, pe care o da Biserica si poate sa adapteze pentru sine ce e folositor si sa arunce ce nu e bun.

Acest fel de intelepciune teologica este exact ce gasim la Arhiepiscopul Ioan. El nu avea prea multe prejudecati impotriva surselor apusene. Se afla in plinatatea traditiei Ortodoxiei, in plinatatea traditiei acelora care adaptau de oriunde puteau surse pentru folosul duhovnicesc. De aceea, el cinstea in mod egal pe Mitropolitul Petru Movila si pe Mitropolitul Antonie Hrapovitki. Daca acesti doi ierarhi par sa se contrazica unul pe altul in cateva puncte, o intelepciune teologica mai inalta poate afla unde se afla ei intr-o legatura mai adanca; si nu trebuie sa ne mahneasca prea tare aceste mici diferente, daca unul este pro-apusean sau anti-apusean. In cele din urma, devine, in unele privinte pro-apusean. Arhiepiscopul Ioan, de fapt, in articolul sau despre iconografie spune ca, in secolele cand influenta vestica venea inspre Rasarit, erau multe aspecte in care aceasta era negativa, dar si multe aspecte prin care era un lucru bun. Aceasta, bineinteles, porneste de la ideea de a invata pentru a putea sti ce se intampla in apus, pentru a putea combate ideile apusene pe propriul lor teren si chiar de a adapta unele carti duhovnicesti pentru folosul Ortodoxiei. Sa ne aducem aminte inca o data ca noi suntem astazi intr-o situatie in care toti cei care sunt ortodocsi sunt cufundati complet in aceasta lume apuseana, in aceasta intelegere apuseana a lucrurilor; de aceea, am face bine sa stim sa luam intelepciune din ea, sa stim ce sa acceptam si ce sa respingem.

Gestul pe care l-a facut Arhiepiscopul Ioan cu mana - ca si cum ar zice "e neimportant" - poate fi aplicat, de exemplu, felului in care Mitropolitul Petru Movila a folosit cuvantul "transubstantiatie". Se intampla ca acest cuvant este legat de teologia lui Toma D'Aquino despre substanta si accidenti si asa mai departe. Nu acceptam aceasta invatatura, este prea filosofica pentru noi; si de aceea nu e nevoie sa folosim acest cuvant. Poti folosi cuvantul fara sa fii nevoit sa accepti toata filosofia lui Toma D`Aquino; dar este mai bine sa folosim alte cuvinte cum ar fi transformare sau prefacere, etc. Oricum, nu trebuie sa ne supere folosirea acestui cuvant: putem folosi orice promoveaza evlavia in aceste surse apusene si sa nu ne suparam prea tare pentru aceasta.

Mai presus de cearta

Lucrul important pe care noi il invatam din scrierile Arhiepiscopului Ioan este: sa ne ridicam mai presus de cearta in teologie.(Acest fel de a face teologie este explicat de Pr. Serafim si in prefata pe care a scris-o la Dogmatica Pr. Mihail Pomazansky. Aici el spune: "Pentru crestinii ortodocsi din zilele noastre care sunt inconjurati de non-ortodocsi, sunt foarte folositoare distinctiile atente pe care le face intre invataturile ortodoxe si cele ale romano-catolicismului si protestantismului, chiar in unele opinii care la exterior par identice. El face aceasta fara vreun ton iritat impotriva non-ortodcsilor - ton care astazi este atat de comun in scrierile polemice - ci, dupa ce totdeauna mai intai descrie cu nepartinire punctul de vedere al acelora, prezinta invatatura ortodoxa intr-o maniera obiectiva ce ajuta pe crestinul ortodox sa-si inteleaga credinta mult mai bine. Pr. Mihail, in toate scrierile sale nu incearca sa descopere ceva nou sau sa se evidentieze prin asprimea criticilor sale - greseli comune in teologia academica de azi. Mai degraba, el incearca sa daruiasca propriile sale reflectii smerite si

senine despre bogatia invataturii ortodoxe pe care o accepta ca fiind deja stabilita si experimentata de veacuri de catre teologii si crestinii simplii dinaintea lui. Chiar si atunci cand, in numele adevarului, gaseste ca este necesar sa critice o conceptie, fie ea inauntru sau in afara Bisericii Ortodoxe, o face cu atata delicatete si buna intentie, incat este imposibil ca cineva sa se simta ofensat. Mai mult decat orice, in scrierile Pr. Mihail se poate gasi o caracteristica a teologiei ortodoxe autentice ce este adesea uitata in vremea noastra rece si rationalista. Teologia nu este in primul rand despre argumente, critici, dovezi si contestari ale dovezilor; ea este, mai intai de toate, cuvantul oamenilor despre Dumnezeu, in concordanta cu de-Dumnezeu inspirata invatatura a Ortodoxiei. De aceea, prima ei tinta si intentie este totdeauna aceea de a inspira, de a incalzi inima, de a ridica pe om mai presus de preocuparile meschine pamantesti, pentru a intrezari dumnezeiescul inceput si sfarsit al tuturor lucrurilor si astfel sa daruiasca energia si incurajarea de a lupta spre a ajunge la Dumnezeu si la casa noastra cea cereasca. Acesta este cu siguranta, intelesul si duhul teologiei celor trei straluciti "teologi" ai Ortodoxiei: Sf. Ioan Evanghelistul, Sf. Grigorie de Nazians si Sf. Simeon Noul Teolog; ei, se poate spune ca au dat tonul teologiei ortodoxe si acesta va ramane tonul si sarcina teologiei chiar si in vremurile noastre analitice si impietrite la inima. Pr. Mihail este calm si obiectiv, exprimandu-se mai degraba prin afirmatii sobre discrete decat prin exagerarea ce vine din parere de sine ingusta." (Protopresbyter M. Pomazansky, Orthodox Dogmatic Theology, translated and edited by Hieromonk Seraphim Rose, Saint Herman of Alaska Brotherhood, 1997, p. 17, 12 - n. trad). Daca luam oricare dintre scrierile Arhiepiscopului Ioan, fie o predica sau un articol mai lung, vedem ca nu exista absolut nici un fel de controversa. Chiar si atunci cand se "lupta" cu cineva ca Bulgakov si trebuie sa arate unde ii citeaza pe Parinti gresit si unde invatatura sa nu e Ortodoxa - chiar si acolo, nu ai impresia ca se cearta, ca teologii nostri savanti. Din contra, este foarte calm. Unde e o anumita invatatura a Parintilor - o prezinta; si unde Bulgakov greseste arata: "Aici nu e bine, aici a citat gresit".

Dintre toti acesti eretici ai scolii de la Paris, Bulgakov a fost considerat a fi unul dintre cei mai patristici, fiindca ii cita in mod constant pe Parinti. Majoritatea oamenilor nu i-au aprofundat pe Parinti prea bine si de aceea sunt foarte impresionati cand, de exemplu, Bulgakov citeaza o invatatura despre Maica Domnului. Bulgakov nu spune exact ce cred latinii - ca exista o conceptie imaculata - ci spune ca Maica Domnului este fara de pacat. Dupa invatatura ortodoxa nu spunem ca Maica Domnului este fara de pacat. Spunem ca nu a cazut in pacat, dar ea a avut pacatul originar, pacatul stramosesc si de asemenea ca ea avea urmarile pacatului in mintea sa. (Aceasta expresie trebuie inteleasa in sensul celor spuse mai sus de Parintele Serafim: este vorba de pacatosenia (sinfulness) aparuta in urma pacatului stramosesc de care nu este lipsit nici un om. "Straina oricarei caderi in pacat ea nu a fost straina ispitei pacatului" spune Sf. Ambrozie al Mediolanului citat de Sf. Ioan Maximovici in cartea sa "Cinstirea Maicii Domnului in traditia ortodoxa", trad. de Cristian Maxim, Editura Icos, Cluj -Napoca, 2000, p. 65. Iata ce spune si Sfantul Siluan: "Intr-o zi ascultam in biserica citirea din proorocul Isaia, iar la cuvintele "Spalati-va si va veti curati" (Isaia 1, 16), mi-a venit gandul: "Poate ca Maica Domnului a pacatuit vreodata chiar si numai cu gandul". Si, lucru uimitor, in inima mea, deodata cu rugaciunea un glas mi-a spus lamurit: "Maica Domnului n-a pacatuit niciodata, nici macar cu gandul". Astfel, Duhul Sfant a marturisit in inima mea curatia ei". (Cuviosul Siluan Athonitul, "Intre iadul deznadejdii si iadul smereniei", trad. de diac. Ioan. I. Ica jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 145 - n. trad). Nu exista nici un dubiu ca a fost expusa acelorasi pacate la care, in general, toata firea e expusa, in afara de Domnul nostru Iisus Hristos; dar ea nu a cazut in pacat. Bulgakov, totusi, nu a inteles aceasta deosebire cand a vorbit despre nepacatosenia Maicii Domnului; si a citat 50 de texte din slujbele bisericesti si din scrierile Sfintilor Parinti despre aceasta problema a nepacatoseniei Maicii Domnului.

Arhiepiscopul Ioan, fiind un teolog foarte competent, a examinat toate aceste 50 de texte si a aratat ca nici macar unul dintre ele nu spune ceea ce pretinde Bulgakov ca ar spune. Bulgakov, ori scotea un text din context

undeva unde restul pasajului din acel Sfant Parinte spunea exact opusul, ori il facea sa spuna mai mult decat trebuia. In general, Bulgakov pur si simplu n-a inteles cum se citesc Sfintii Parinti si incerca sa-i forteze si sa-i faca sa zica ceea ce voia el. Arhiepiscopul Ioan a trebuit sa arate in fiecare caz ca nu era adevarat, ca acesti Sfinti Parinti nu spuneau ceea ce credea Bulgakov ca spuneau.

Aici vedem marea libertate a scrierilor teologice ale Arhiepiscopului Ioan: cum era mai presus de certuri patimase. Unii oameni care merg la scoli academice tin foarte mult la "a demonstra" ca celalalt este "pe dinafara" si astfel sa "triumfe". E ca o cearta de nivel studentesc. Arhiepiscopul Ioan era mai presus de aceasta, aratand calm si limpede care este invatatura adevarata a Bisericii, fara sa se tulbure pentru mici amanunte. Aceasta libertate a duhului sau teologic este foarte importanta pentru noi.

Exista o povestire interesanta, pe care am auzit-o de la un preot din San Francisco, care ne arata cat de liber era Arhiepiscopul Ioan in duhul sau teologic, cum era mai presus de micile detalii; cum, chiar cand era vorba de mici detalii care in ele insele era foarte bune, totusi el era mai presus de ele.

Faptul s-a intamplat la Shangai, cand scoala rusa de catehism era la sfarsitul anului. In astfel de scoli ortodoxe rusesti aveau obiceiul sa examineze oral. In loc sa scrie raspunsurile la intrebari, studentii trebuiau sa se ridice si sa dea un raspuns oral, care arata profesorului cat de capabili erau sa se exprime, cat de politicosi, cat de cuviinciosi, si altele. De asemenea, examinatorul - care este de obicei conducatorul scolii (in acest caz Arhiepiscopul Ioan) - vedea cat de bine i-a invatat profesorul pe studenti. La aceasta examinare orala, s-a ridicat o fata si recita partea din catehism despre Vechiul Testament. Era o parte care spunea: "Enumera profetii mari si profetii mici din Vechiul Testament". Stim, bineinteles, ca pentru scopuri practice, in aceste catehisme moderne profetii sunt impartiti in cei care au scris carti lungi cu proorocii importante in ele si cei care au scris carti foarte mici in care profetiile nu sunt atat de izbitoare. Este o distinctie clara si un ajutor pentru a invata. Poti memora numele mai bine daca inveti ca exista 12 profeti mici si asa mai departe. Inaintea lui Dumnezeu, totusi, este limpede ca nu e asa de important. Astfel, cand fata a inceput sa enumere numele celor 12 profeti mici, destul de bine, dupa cum ii memorase, dintr-o data Arhiepiscopul Ioan zice: "Nu exista profet mic!" Bineinteles ca fata s-a emotionat iar profesorul a fost mustrat ca i-a invatat pe copii despre profeti mici si mari.

De ce a spus Arhiepiscopul Ioan un asemenea lucru, de ce a negat ceea ce toata lumea invatase? Pentru ca se gandea in primul rand cum sunt la Dumnezeu. La Dumnezeu, bineinteles, nu exista profeti mici. Oricine este profet vede viitorul; este in mod clar o persoana indumnezeita, un sfant. Este adevarat ca unii au proorocit mai putin iar altii mai mult, dar la Dumnezeu toti sunt de seama, toti sunt profeti mari.

Aceasta povestire ne arata ca Vladica Ioan era mai presus de a pune lucrurile pe categorii - desi bineinteles accepta faptul ca se invata care sunt mici si care mari. Aceasta arata din nou echilibrul sau, sobrietatea si libertatea sa - si faptul ca pentru el, invatatura Bisericii era, mai inainte de toate, ceea ce citim in Condacul Sfintilor Parinti: ceva "tesut din teologia cea de sus". Vine de la Dumnezeu, are o alta mireasma, nu este doar

ceea ce citesti in carti. Ajuta si ceea ce citesti in carti si e bine sa inveti. Dar trebuie sa ne amintim ca mai presus de aceasta este teologia ce vine de sus, de la Dumnezeu.

Aceasta este ceea ce-l face azi pe Arhiepiscopul Ioan atat de plin de inspiratie si un adevarat exemplu pentru a nu ne incurca cu amanunte, cu mici controverse, ci sa ne amintim ca teologia este ceva ce vine de sus, de la Dumnezeu. El insusi, fiind prezent zi de zi la slujbele dumnezeiesti, folosea aceasta sursa mai mult decat toate atunci cand facea teologie.

Poate ca mai mult decat oricare alt teolog al timpurilor moderne, el citeaza slujbele Bisericii, deoarece pentru el teologia nu tinea doar de faptul de a citi carti si de a scrie, ci insemna in primul rand a adanci invatatura Bisericii din slujbe. Si de aceea atitudinea de controversa, de polemici este absenta in lucrarile sale chiar si atunci cand demonstreaza ce e bine si ce e gresit.

Ierom. Serafim Rose

Cuvant de invatatura - rostit de Parintele Serafim Rose in luna iulie a anului 1976, la Manastirea Sfantul Gherman din Alaska din Platina, California, cu ocazia Duminicii Sfintilor Parinti ai celor Sapte Sinoade Ecumenice, in amintirea celei de-a zecea pomeniri a adormirii Arhiepiscopului Ioan.

Articol publicat in revista "The Orthodox Word", Nr. 175-176, Anul 1994, p. 142-158 si in Glasul Bisericii pe 2007 nr. 1-3.

Multumim Fratiei Sfantul Gherman pentru permisiunea de a publica acest articol in limba romana.

Traducere de Victor Popescu-Sandu